

FÜLE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

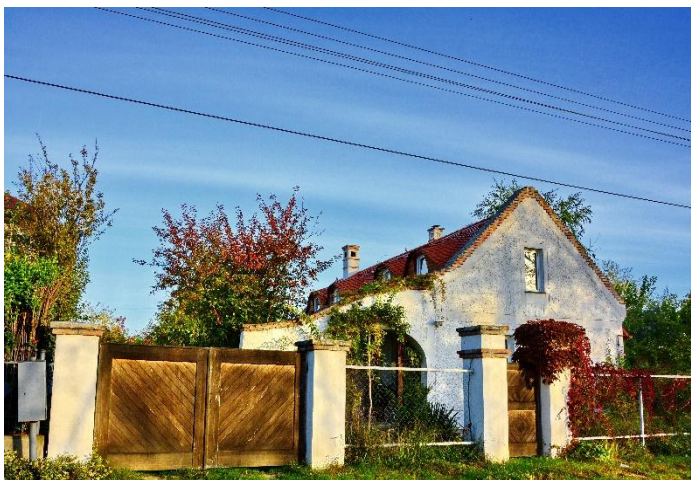
1. Bevezetés	3
2. Füle bemutatása	5
<i>A település története, általános településkép, településkarakter</i>	
3. Örökségünk	9
<i>A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők</i>	
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	17
5. Építészeti útmutató, ajánlások	22
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertészeti útmutató</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok, kapuk</i>	
<i>Homlokzatképzésre</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	38
7. Utcák, terek	39
8. Hirdetések, reklámtáblák	40
9. Impresszum	41

BEVEZETÉS

Füle településképi arculati kézikönyvének célja, hogy bemutassa a nagy múlttal rendelkező község történelmét, természeti-, és épített értékeit.

A kézikönyv lehangsúlyosabb fejezete az építészettel foglalkozó egység. A kiadvány célja, hogy közösen alkotott szabályainkat összefoglalva, közérthető tudásanyaggal lássa el olvasóját.

A településkép megővése érdekében a szabályok megalkotása, illetve azok betartása elengedhetetlen.

Építészeti ajánlásainkat kifejezetten Füle településre alkottuk meg, melyeket ábrákkal, illetve fényképekkel is szemléltettünk. A kerülendő építőanyagokat, beépítéseket, épületformákat is feltüntettük, hiszen ezek elhagyása is fontos. A településképbbe nem illeszkedő színek, formák ugyanis ronthatják az összhangot, az egységet.

Az újonnan épülő lakóházak tervezésénél, illetve a hagyományos lakóépületek felújításakor ezért a kézikönyv támpontként szolgálhat. Fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a kézikönyvet nem tekintjük lezártnak, hanem sokkal inkább egy folyamatosan bővülő, szemléletformáló kiadványnak.

BEMUTATÁS

Füle Fejér megyében, a Székesfehérvári járásban található. A megye nyugati szélén, Polgárditól nyugat-délnyugatra fekvő település. A község közúton több irányból megközelíthető, illetve vasútvonallal is rendelkezik. A legközelebbi szomszédja Polgárdi, amely Fülétől körülbelül 3 km-es távolságban helyezkedik el. A közelben található még Balatonfőkajár, Csajág, Küngös, Lepsény.

Füle történelme igen nagy múltra tekint vissza. A település helyén már az őskorban, később a római, illetve az avar korban is éltek emberek.

A mai község több egykori települést foglal magában; Nagyfülét, Kisfülét, illetve Szentmártonfülét. Korábban a közelben haladt el a Fehérvárról Somogyba vezető út (ma körülbelül a 7-es főúttal azonosíthatjuk), illetve a közelében helyezkedett el Úrhida, ahol a Sár folyó egyik átkelőhelye volt. De magán a falun nem haladt át egy jelentősebb útvonal sem.

Füle első írásos említését a veszprémi püspökség 1009-ben íródott határkijelölő oklevelében találjuk. Ekkor a település Fyley néven szerepelt. A névadás nagy valószínűség szerint magyar. Első említésekor lehetséges, hogy besenyő eredetű népesség lakta, amit, Györffy György szerint Géza telepített le Koppány vezér területének elzárására.

Az első katonai felmérés (1763-1787)

A MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉS (1806-1869)

Füle nevét ezt követően egy 1243-as írásban találjuk, amikor IV. Béla a szolgyóri várnépek 4 itteni háznépét a fehérvári prépostnak adományozta.

A település későbbi említése 1257-ben történt, amikor is az 1009-es oklevél szinte pontos másolata készült el, amelyben Villa Fyle, Úrhida szomszédságában lévő település, a veszprémi püspökség birtoka.

1323-ban említik újra ismert forrásaink Fülét, a veszprémi püspökség és a fehérvári prépost konfliktusához kötődően. Ez a momentum egyértelműen utal arra, hogy Füle néven ekkor (és már korábban is) két település létezett, Kisfüle és Nagyfüle.

1333-ban Nagyfülén is megtörtént a pápai tized összeírás, aminek következtében a veszprémi főesperes papja 55 kisdénárt fizetett pápai tizedként. Ekkor tehát a faluban már plébánia működött.

„1340-ban egy, az országbíró által kiállított oklevél bizonyította, hogy Laczk fia István és Bokaji László fia István fia Tamás kiegyeztek a Kyspyle (Kisfüle) birtoklásáért folyó perben. Tehát az egyházon kívül másoknak is volt birtoka Fülén.”

A török időszak az ország jelentős részét feldúlta. Fehérvár 1543-ban került török kézre. Ebben az időben (1543-1549) készült település összeírásban Füle, illetve Kisfüle is megtalálható. Ez utóbbinak 12 portája, 7 szegény portája és 5 pusztája a fehérvári prépost birtokai, míg az előbbiben 32 portát 15 szegény portát és 10 pusztát illetve elhagyott portát szerepeltetnek a fehérvári káptalan birtokaként.

A második világháború időszakát igen megsínylette a település, 1944 decembere és 1945 márciusa közt Füle is a hadszíntér részévé vált. A településen élők közül 39 személy halt meg a harcok alatt és további 50 fülei halt meg a székesfehérvári repülőtéren háborús közmunka végzés során. A lakóházak, illetve a mezőgazdasági területek jelentős részét érte kár.

Az 1952-es helységnévtár igen kevés adatot közöl, csupán azt tudjuk meg belőle, hogy a vasútállomás immár 1,5 km-re van a falutól, illetve, hogy ekkor már autóbuszjárat is érintette Fülét.

Az 1962-es adattár már jóval több információt tartalmaz. A lakóházak ekkor már villamosítva voltak. Az adatok Füle részeire Sándorkára, Kölestelekre és Alsóhegyre is részletesen kitérnek. Sándorkán 38-an laktak 3 házban, alsóhegyen 16-an szintén 3 házban és Kölestelken 12-en 2 házban. Kölestelekre vonatkozóan még meg kell említeni, hogy ez volt a falu egyetlen része, amely ekkor vízvezetékkel rendelkezett.

Az 1985-ös helységnévtár adatai több szempontból érdekesek. Egyrészt ekkora már megszűnt a járás beosztás, másrészt megtudhatjuk belőle, hogy Füle egy nagyközségi közös tanács tagja, melynek székhelye Polgárdi, harmadrészt, itt már a terület mértékegységnek a hektárt alkalmazzák. Eszerint Füle területe 3032 hektár, ami nagyjából 5269 kh-nak felel meg.

A helységnévtár szerint Falut 1980-ban 1048-an lakták, tehát a népesség ismét csökkent, különösen Sándorkán ahol ekkor már csupán 5 lakos élt, illetve Kölestelken, ahol ekkor már egyáltalán nem volt állandó lakos.

Fülén a 2015-ös adatok alapján 839 fő él. A település lehetőségeihez mérten igyekszik fejlődni. A község kulturális programjai a közösségi élet színvonalát emeli. A faluban orvosi rendelő, védőnői szolgálat, óvoda, általános Iskola és könyvtár is működik. A település kiváló elhelyezkedésének köszönhetően remek adottságokkal rendelkezik, amely Füle jövője szempontjából biztató lehet.

ÖRÖKSÉGÜNK

Fejér megye építészeti örökségét a történelmi események, a nemzetiségek, illetve a természetföldrajzi viszonyok is befolyásolták.

Az eredetileg néhány utcával rendelkező települések még őrzik egykoron kialakult szerkezetüket. Még a kisebb falvakban is találunk templomot, néhol többet is, a vallási irányzatoknak megfelelően.

Örökségünk kiemelt értékei a hagyományos parasztházak, melyek több évszázados építészeti fejlődés eredményei. A korábban jellemző faépítkezésből, illetve az egyszerűbb lakóházakból kevés emlékekkel rendelkezünk.

A ma fennmaradt parasztházak már többnyire vályogból, építőkövekből, később égetett téglából épültek. Az egysoros lakóházak jellemzően oldalhatárra épültek.

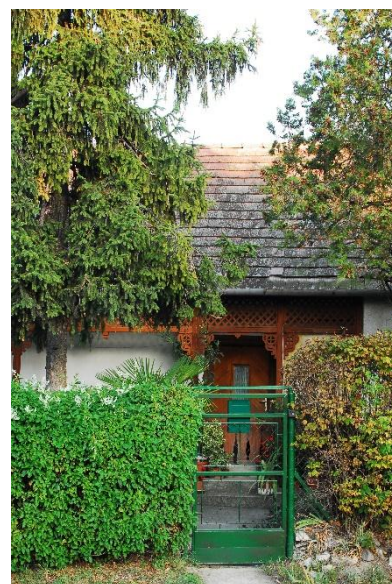
A háromszatú parasztházak mellett a négyosztatú épületek is megjelentek. A parasztházak az évszázados hagyományok figyelembe vételével épültek, az akkoriban jellemző mezőgazdasági berendezkedéshez igazodva jöttek létre. Megjelenési formájuk a helyi építőanyagoktól, építészeti szokásoktól, illetve a tulajdonos anyagi helyzetétől is függött.

Füle népi építészetét a sokszínűség jellemzi. A parasztházak jellemzően oldaltornáccal épültek, falazott oszlopokkal, ugyanakkor tornác nélküli épületeket is láthatunk. A nyeregtetős épületeknél a füstlyukas kialakítás a jellemző, néhol a homlokzatot szegélyek díszítik. A lakóházak egy nagyobb, vagy több kisebb ablakkal néznek az utcafrontra, anyaguk leginkább fa, néhol zsalugátert is láthatunk.

A nyeregtetős lakóházak mellett a kontytetős, csonka kontytetős parasztházak is a településkép meghatározói. A parasztházak héjazati anyagát leginkább a cserép jelenti, de ugyanakkor szép példákat láthatunk nádtetős lakóházakra is. A nád alkalmazása a vízparthoz közel eső települések esetében volt leginkább jellemző, ezeken a területeken a cserép térhódítása később következett be.

A gazdasági épületek, ólak, tárolók többnyire az épületek folytatásaként épültek, illetve az udvar meghatározott részein álltak. Ezek az épületek az önfenntartó parasztság nélkülözhetetlen építményei voltak, jelentőségük egészen a szocializmusig igen nagy volt, a termelőszövetkezetek idején viszont egyre inkább eltűntek az udvarokról.

A parasztházakat idővel átépítették, korszerűsítették, néhol oldal irányban toldották. Az úgynevezett „L” alaprajzú lakóházak két változata jelent meg, a tradicionális hajlított ház, illetve a polgárosult utcafrontos épület. Ezt az építkezési formát a széles telekkel rendelkező, jó módú emberek alkalmazták. Az utcával párhuzamos szárny 2-3 szobával bővítette az épületet.

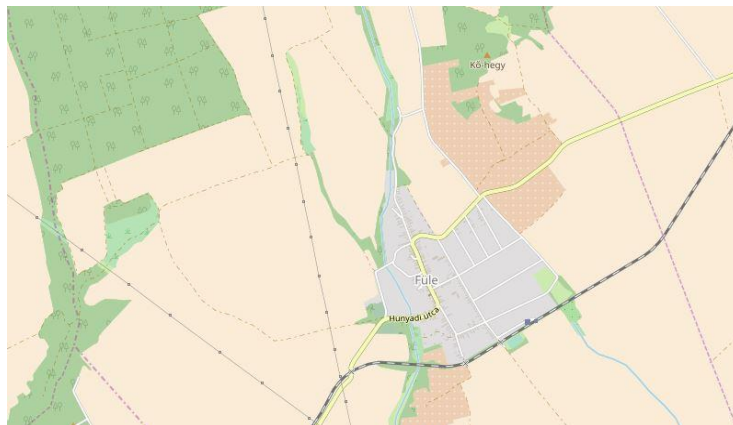

ÉPÍTETT ÉRTÉKEK

Füle szalagtelkes falunak tekinthető, fésűs beépítéssel. A település főutcája sűrűbben beépített, még a mellékutcákban a szellősebb beépítés a jellemző.

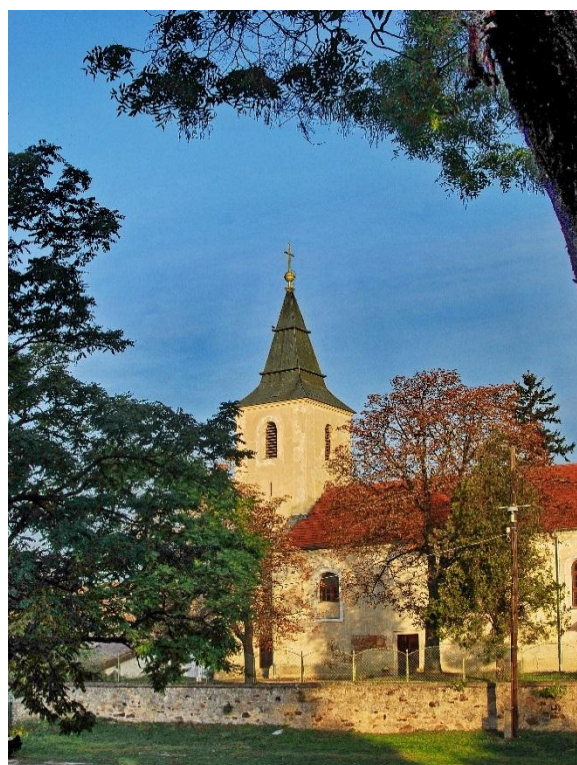
A település épített értékekben igen gazdag, a hagyományalapú fejlesztések mentén felújított parasztházak a településkép meghatározói.

A település építménye közül számos műemléki védelem alatt áll.

Római katolikus templom

A barokk stílusú templom a XVIII. században épült. A falu főutcájában, házak környezetében, de szabadonállóan helyezkedik el, magasabb térszínen. Tájolása folytán hátat fordít a falunak. Az épület végfalához épített torony sarkait 2 szintes, diagonális támpillérek támasztják. A déli toronyfalon barokk-kori kapun át jutunk a toronyba. A hosszoldalakon sima falak, meglehetősen nagy, félkörös záródású, sokosztású, újabb típusú ablakok találhatóak vakolt keretben. A szentélyen lesarkított egyenes végfal található, azon kőtábla: "ANNO DOM / MDCXCVI". Az alacsony, kis sekrestyén barokkos ablakokat láthatunk, külső ráccsal.

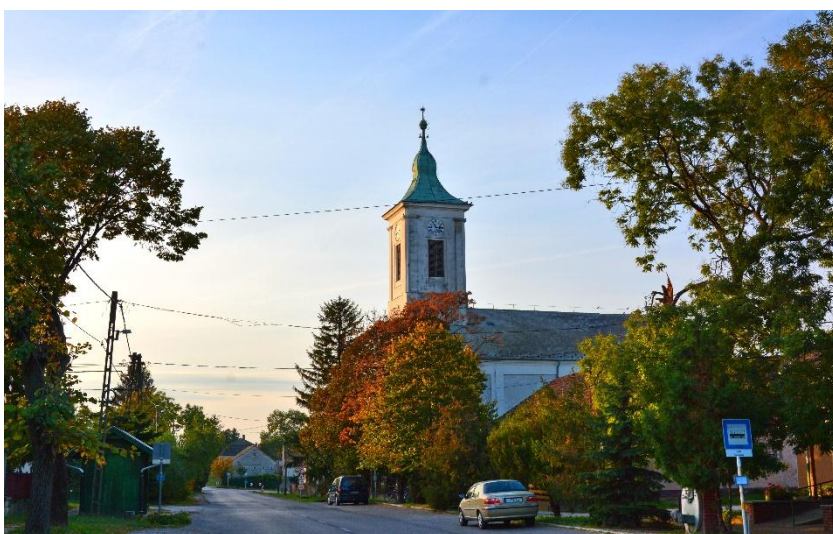
Római katolikus plébániaház

A plébániaház a templom mögött található. Az utca felé néző oromfalán 2 szabályosan elhelyezett széles ablak található, vakolt keretben. Udvari homlokzata tömör - de ajtóval, ablakkal megnyitott - szakasszal indul, majd árkádíves folyosóval folytatódik. Feltehetően a folyosó tömör szakasza utólagos befalazás.

Református templom

A műemléki védelem alatt álló, késő klasszicista templom 1843-ban épült. A falu főutcájában, fésűs beépítésű utcában szabadon áll, főbejáratával az utcára néz. Főhomlokzata 3 tengelyes, középtengelyében zömök homlokzatú torony található. Klasszicista kapuja félköríves záródású, vastos fatokban található. Fölötte ugyancsak félkörívvel záródó, nagy, sokosztású kórusablak helyezkedik el. Üres timpanon zárja a kis rizalitot. Tagozatai főpárkányként körülfutnak. Az alsó toronyemelet tömör, a felső kissé szűkebb. Az egyenes záródású harangablakok, a kórusablakokhoz hasonlóan negatív keretben láthatók. A templomot egyenes, merev oromfal jellemzi. Oldalhomlokzatait és félköríves véghomlokzatát sima lizénák osztják mezőkre, bennük klasszicista félkör ablakok helyezkednek el, sima szalagkeretben.

Tájház

A XIX. század első felében kosáríves árkádsorú tornáccal épült lakóház formailag a Bakony-Balaton-felvidék hasonló épületeire emlékeztet, elterjedésüket tekintve azoknak legkeletibb előfordulása. A hosszú ház mai formáját a régebbi első rész kibővítésével nyerte. Az utca felőli, korábbi épületrész szoba- konyha - kamra - istállóból áll. A hátsó, későbbi, a XIX. század második feléből való épületrész helyiségei: konyha, szoba, kamra és istálló. Az épület esetében a Dunántúlon, a Kisalföldön és az Északi-középhegységben gyakori, több család által lakott hosszú házzal, közös udvarral van dolgunk. A népi műemlék házat 1985-ben állította helyre az Országos Műemléki Felügyelőség. A fülei házban az 1970-es évek elejéig két család élt. A két épületrész tüzelőberendezése, füstelvezetése is különböző volt. Az első rész kémény nélküli füstökonyhás házként épült, ahol a szoba ajtaja egészen az 1920-as évekig nem a füstökonyhából, hanem a tornácról nyílt. A második házrész konyhája már téglalozozatú nyitott kéménnyel épült. A nyitott kémény alatt a kocka alakú kenyérsütő nagykemence és a kalács-, rétes-, hússütésre használt kiskemence ma is látható.

Óvoda

A műemléki védelem alatt álló épület a község főutcájában áll. Az „L” alakú épület utcai homlokzata szimmetrikus, enyhén előrelépő középrizalittal, melyben 2 ablak van, a középsőt befalazták. A teljesen dísztelen felület nyilván sematizáló tatarozás eredménye. Az árkádives, szép udvari oldalhomlokzatát részben befalazták, részben jelenkori toldásokkal takarták.

A tetőformája kontyolt nyeregtető, kontyolt cseréppel. A hajdan jó arányú, komoly barokk épületet mára az átalakítások jelentősen átformálták.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Füle Község közigazgatási területén az alábbi, táj- és természetvédelmi szempontú kijelöléssel érintett területek találhatóak:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben (a továbbiakban: OTrT.) és Fejér Megye Közgyűlésének Fejér Megye Területrendezési Tervéről szóló 1/2009. (II. 13.) K. R. Sz. rendeletében (a továbbiakban : FmTrT.) meghatározott országos ökológiai hálózat övezet magterület övezete. Az ökológiai hálózat a természetvédelmi szempontból jelentő sebb természetközeli állapotokat tükröző területeket köti össze és a területek között a fennmaradásukhoz szükséges ökológiai kapcsolatokat biztosítja.
- az OTrT. által kihirdetett tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete. Az övezeteire vonatkozó szabályokat az OTrT 14/A.§ tartalmazza. Ezeken a területeken általános táj védelmi célkitűzés a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult tájak sajátos látványának, esztétikai jellemzőinek megőrzése.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

Füle

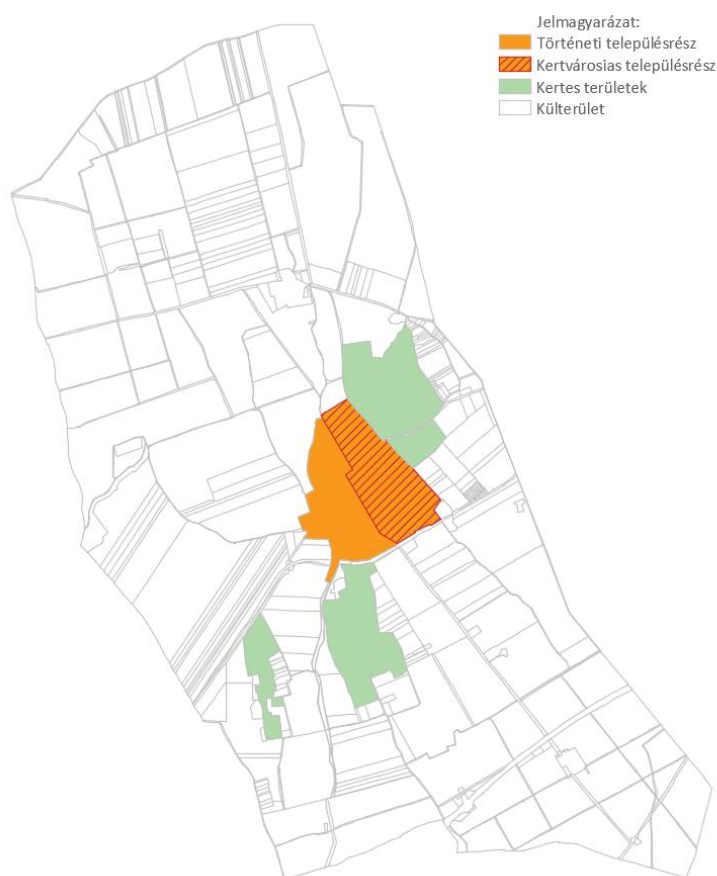
A településen az arculati jellemzők szerint, négy különböző típusú területet különböztethetünk meg. A belterületén, a már beépített és beépítésre szánt területek nagy része lakóterület.

Füle központjában található a Református Templom és a Keresztelő Szent János Templom, melyekhez kapcsolódnak még közigazgatási és kereskedelmi funkciók is, valamint egy ipari-mezőgazdasági üzemi terület is található itt. A község épített környezete nagyrészt a hagyományos formavilág szerint épült, oldalhatáron álló beépítéssel, az utcára merőleges, a központban pedig főként azzal párhuzamos tengellyel telepített épületekkel. A település ezen része megőrizte a hagyományos utcaképet, ezért történeti településrészként határozzuk meg.

A második típusú karakter a kertvárosias településrész, ahol megjelentek a háború után építészet jellemzően sätortetős lakóépületei, valamint az újépítésű, többszintes lakóépületek is.

A település külterületén található a harmadik típus, a kertés mezőgazdasági területek, közel a lakóterületekhez.

A negyedik típus általános mezőgazdasági- és iparterület, valamint a védelmi erdőterületek a település külterületén.

FÜLE TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRÉSZ

A történeti városrész központjában a két műemléki templom és a közelében található Polgármesteri Hivatal, posta és óvoda, valamint kereskedelmi funkciók kaptak helyet. Meglepő módon, Füle központjában egy ipari-mezőgazdasági üzemi terület is megjelenik, de a kapuépülete illeszkedik a település falusias karakterébe, az eltérő karakterű épületek a terület mélyebben fekvő részein kaptak helyet, ezért nem zavaró a jelenlétük.

A terület jellemző arculatát a hagyományörző épületek adják. Ezek egy részét felújították, néhányuk megtartotta a hagyományos építészeti jellegüket, viszont sok vesztett az egykori díszes építészeti elemeiből. Ezeknek az utcáknak a beépítése oldalhatáron álló, és az utcára merőleges tetőgerinccel telepített épületekkel rendelkeznek.

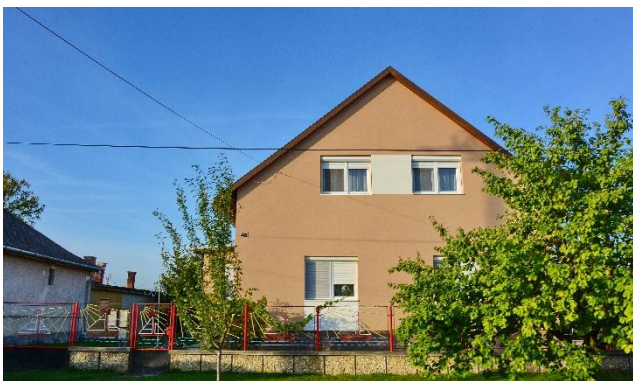
A településen jellemző volt a 19. században, a középkor végén kialakult, háromhelyiséges parasztház. Helyiségei soros elrendezésűek, azaz egymás után következnek. Általában a ház rövid véggel fordul az utca felé, bejáratai a hosszú udvari homlokzatról nyílnak. Az utca felőli helyiség rendszerint szoba. Később bővítették több szobásra és előszeretettel alkalmazták a tornácot, melyet az utcai homlokzatról is megnyitottak.

Ezen a területen megjelenik több utcával párhuzamos tetőgerinccel telepített épület is, főleg a központi területeken, valamint a szocializmus építészete is hangsúlyos ezeken az utcákon.

FÜLE KERTVÁROSIAS TELEPÜLÉSRÉSZ

Füle településen is megjelentek a hagyományos nép építészet jegyében készült épületek mellett a sátortetős, háború utáni két nagy utca homlokzati ablakos épületek előkerttel, valamint a többszintes családiházak is. Továbbá, az épületeken alkalmazzák az új típusú fedőanyagokat, mint például a pala, hullámpala, műanyag, fémlemez és műanyag zsindegy, ezen kívül a feltűnően színezett vakolatok, ellenben, a felújítások leegyszerűsítése miatt, eltűntek a díszített épülettárgyak, a kovácsoltvas kapuk, és kerítések, az asztalos munkával készült nyílászárók.

FÜLE KERTES TERÜLETEK

A település külterületén található főként kertés területek, kisebb léptékű mezőgazdasági és erdőterületek is. A lakóterületekhez közel fekszik, ezért a helyi gazdálkodók számára könnyen elérhető, értékes földterületeket foglal magába. A völgy védettsége miatt ideális állattartásra és növénytermesztésre is. Az ide telepített épületek kisebb alapterületűek, főként nyereg, konty és sátortetővel ellátottak és szabadonálló beépítéssel rendelkeznek. Funkciójukban ezek lehetnek hétvégi házak, prësházak és pincék is, de jellemzőjük a többszintes kialakítás.

FÜLE KÜLTERÜLET

A település további külterületi részei mezőgazdasági termelésre szánt terület, amely nagy része jelenleg is kihasznált, művel szántóföldekből áll. A település északi és déli külterületein nagyméretű erdővel borított rész is található. Továbbá megemlítendő, hogy a külterület déli részén halad keresztül az M7-es autópálya, melynek lévén jó közlekedésföldrajzi helyzettel rendelkezik.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

Füle történeti, kertvárosi és kertes településrésze, külterülete

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat a település egyedi arculatának megőrzése érdekében.

TELEPÍTÉS

Füle halmaztelepülés jelenleg egy főutcával és több mellékutcával. A település szerkezete fésűs beépítésű. Ez a kezdetek óta így alakult. A község legrégebbi házait az ófalu részen láthatjuk. A később kialakított utcák szabályos struktúrával és telepítéssel rendelkeznek. Itt a falusias beépítést felváltja a kertvárosi beépítés.

Az ófalu telepítésének jelenlegi arculatán látható az organikus kialakulás. Igazodtak a terepviszonyokhoz és ahhoz mérten alakították ki a főbb útvonalakat is.

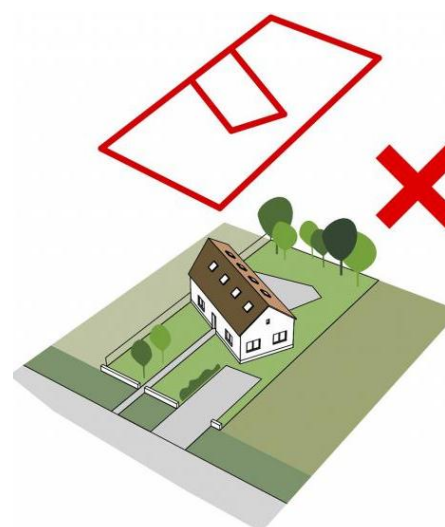
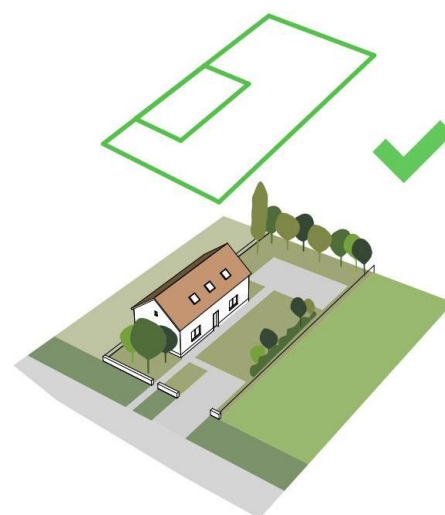
A kertvárosi részeken, az ófalutól és a centrumtól távolabb eső területeken a hosszú házakat felváltják a sátozott kockaházak és a több szintes családi házak.

A településre az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés pedig az utcára merőleges rendszerű.

Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

A lakóházak többnyire előkertes beépítéssel kerültek kialakításra, az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településképek. eltérő beépítés nem javasolt és nagyobb mértékben hátrahúzni, vagy az utcavonalra telepíteni az épületet kerülendő.

Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A település területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben lévők. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképébe.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy egy utcában hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre.

A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas házak nem illeszkednek a falu utcaképébe. A szematikus ábrán, illetve fényképeken példa a településen javasolt épületmagasság illeszkedésére.

A település utcaképén látható, hogy az épületek általában azonos magasságúak. Csak a falu tornya magasodik ki közülük.

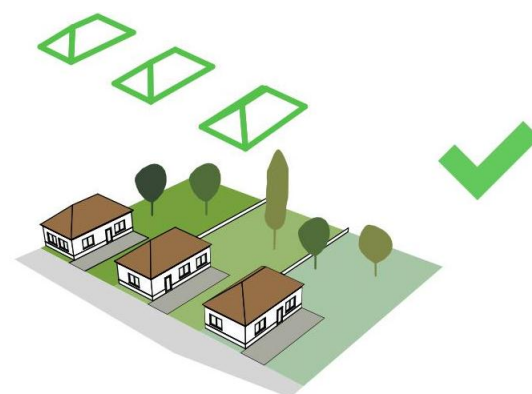
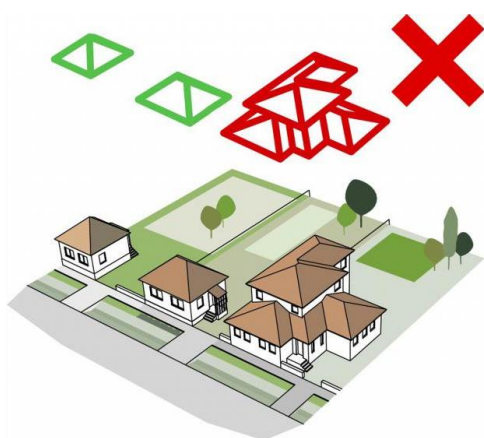
TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák igen változatosak főként nyereg-, konty-, ritkábban sátoztetők.

Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni a környezethez.

A nyeregtetős házakból álló utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, hanem csak a szomszédosra hasonló.

A hazai gyökerek nélküli, „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott a településen.

A sematikus ábrán példa a településképbe illeszkedő tetőformájú épületre.

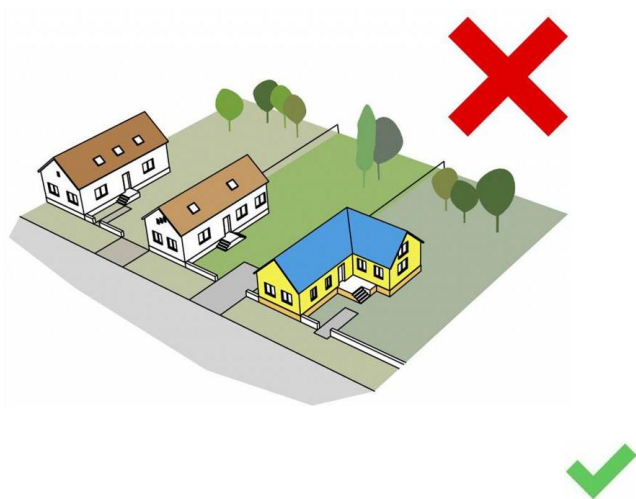
Az utcaképen láthatók a településen előforduló tetőformák és magasságok.

SZÍNEK

A településen a fehér vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag- és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

Példa a megfelelő és illeszkedő színhasználatra. Javasolt a fehér vagy a világos pasztellszínek használata, sötét színű fa nyílászárókkal, vöröses cserépfedéssel.

Példa a nem javasolt homlokzatszínezésre. A képen is látható, hogy nagyon eltérő, nem illik a környezetébe.

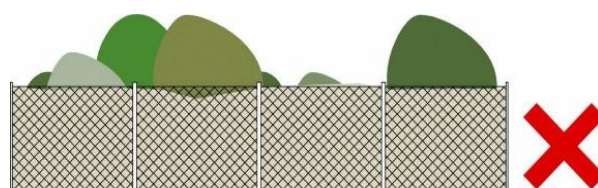
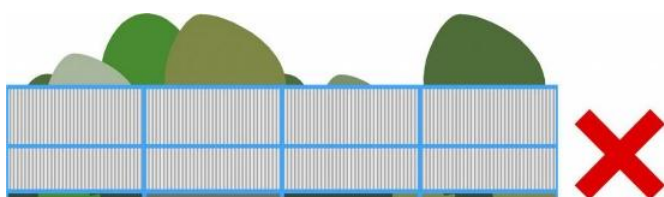
KERÍTÉSEK

A településen az áttört kerítések a jellemzők. Általában fa vagy fém anyagú, a régebbiek lábazat és oszlop nélküli kialakításúak, később alacsony, tömör lábazattal, vakolt téglaszloppokkal kialakított kerítések készültek.

A kezeletlen felületű beton elemes, tömör kerítés kerülendő.

A kerítések színhasználatánál törekedni kell a ház színével harmonizáló színek használatára, fakerítésnél a barna árnyalatai javasoltak.

A teljesen áttört drótfonatos kerítést utcafronton próbáljuk kerülni.

Ajánlott kerítés a településen, fából, fémből, lábazattal, oszloppal, vagy ezek nélkül is lehet.

Jó példák a településen található kerítés megoldásokra.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

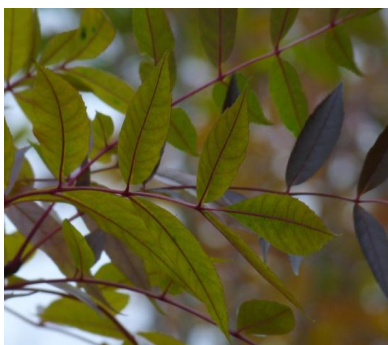
Az eredeti vegetációt nagyrészt felváltotta a beépítettség, már csak nyomokban található meg az egykori bokorfűzesek, puha- illetve keményfás ligeterdők maradványai. Legjellemzőbb fajaik a nyár félék és a fűzek, előbbieik közül a fehér és a fekete nyár emelendő ki, alkalmasak a vízparti sávok, strandok fásítására, gyorsan növekvő fajok, melyek árnyékot biztosítanak.

A fekete nyárnak az oszlopos *'Italica'* fajtáját kell még megemlítenünk, mely igazán karakteres. Fehér fűzek köréből népszerű a *'Tristis'* és a *'Liempde'*, utóbbi keskeny, kúpos koronát nevel, jó szélfogó és nagy előnye, hogy hímivarú.

A terület természetes vegetációjában helyet kapott a magyar kőris is, mely bátran telepíthető, illetve a keskenylevelű kőrisnek nagyon elterjedt és szép fajtája a *'Raywood'*, mely alkalmas utcafásításra is.

Parkokba telepíthető a terebélyes koronát fejlesztő, kellemes árnyékot biztosító kocsányos tölgy, illetve kisméretű oszlopos fajtái a *'Fastigiata'* és a *'Fastigiata Koster'*.

Juharok közül a mezei juhar emelendő ki, melynek *'Elsrijk'* és *'Red Shine'* fajtáiból akár sövény is nevelhető, de habitusuknak és méretüknek köszönhetően utcafásításra és kiskertekbe is kiválóak.

Cserjefélék köréből jellemzőek somok a területre, közülük is a húsos som és a veresgyűrű som. Előbbinek fogyasztható, ízletes termése adja legnagyobb értékét, azon túl, hogy látványos, míg az utóbbi inkább téli díszítőértéke miatt kedvelt. A húsos somnak elterjedt fajtája pl. az *'Őszi Tűz'* és a *'Kazanlak'*, veresgyűrű somok közül pedig a *'Midwinter Fire'* fajtának lenyűgözőek lángoló színben pompázó vesszői.

A kányabangita alapfaja, illetve fajtái is rendkívül impozánsak, az alapfaj és a *'Roseum'* fajta nagyobb helyigényű, inkább közterületekre, parkokba célszerű ültetni őket, míg a kompakt méretű *'Nanum'* akár kiskertekben alacsony, nyíratlan sövénynek is alkalmazható.

A bokorfűzesek jellemező fajai közül megemlíthető a csigolyafűz, melynek kisméretű *'Nana'* és *'Gracilis'* fajtái igen látványosak.

Ebben a megbolygatott környezetben az őshonos fajokon túl meg kell említenünk olyan nem honos, fás- és lágyszárú növényeket, melyeknek helyük van ezen a területen díszítőértékük, vagy igényeik miatt.

Fák közül ilyen a platán, valamint a vadgesztenye, mindkettő vízigényes és szereti a jó minőségű talajokat. Bátran alkalmazhatjuk fasorokban vagy parkokban szoliter faként őket. Nyáron virágzók közül is érdemes megemlíteni egy-kettőt, például a szivarfát és a japánakácot.

Megjelenhetnek közterületen és kertekben egyaránt a kékszakáll félek, a mályvacserjék, az illatukkal elbűvölő nyári orgonák és nem utolsósorban a talajtakarónak, vagy alacsony nyíratlan sövénynek alkalmas cserjés pimpó is, melyek mind-mind színpompásabbá teszik a környezetet.

Ajánlható színes, látványos évelő és egy nyári ágyások kialakítása közterületeken. Évelők közül jól alkalmazhatók, illenek a környezetbe a különböző vízpart imitátorok. Ilyenek például a pázsitfűfélék, melyek közül az egyik legnépszerűbb faj a japánfű, legismertebb fajtái a keresztben csíkos levelű *'Zebrinus'*, a hosszában csíkos levelű *'Variegatus'* és a kisméretű, mutatós *'Gracillimus'*.

Ugyancsak kiemelendő az évelő tollborzfü, leggyakrabban használt fajtái a krémfehér bugájú *'Hamel'* és az egészen alacsony *'Little Bunny'*. Jól párosíthatók virágaikkal díszítő évelőkkel, egy nyáriakkal, de szoliterként is alkalmazhatjuk a nagyobb méretűeket. Terebélyesebb, nagyobb termetű szoliter díszfüvek köréből megemlítendő az ezüstös pampafű, mely egymagában is jelentős díszítőértéket képvisel.

Egy nyáriak közül jól alkalmazhatók például a tollas celózia és a tarajos celózia fajtái, a paprikavirág, hamvaska, lisztes zsálya, illetve még számos faj és fajtáik.

Fontos különbséget tennünk növényalkalmazás tekintetében az intenzív fenntartású házikertek és az üdülő házak zöldfelületei között, hiszen míg az előbbit rendszeresen kezelik, addig a másikat főként nyáron, illetve esetleg nagyobb ünnepek, hosszú hétvégék alkalmával látogatják, és ennek megfelelően tartják fenn. Emiatt a házikertekbe nyugodtan telepíthetők intenzív fenntartást igénylő növények, míg az üdülőkertekbe ajánlott kevésbé igényes, extenzív kezelést igénylő vagy tűró fajokat telepíteni, olyan fákat, cserjéket, melyek kifejezetten abban az időszakban fejtik ki legfőbb díszítőértéküket, amikor azt a tulajdonosok látják, tehát törekedjünk inkább nyáron virágzók kiválasztására.

A már említett virágos cserjék nagy része nem igényel komolyabb fenntartást, többségüket ugyan tavasszal célszerű megmetszeni erőteljesen ahhoz, hogy kompakt növények maradjanak, azonban ezen kívül más teendő nincsen velük. Ötvözve őket az őshonos fajokkal nagyon kellemes összhangot tudnak teremteni egy pihenő kertben.

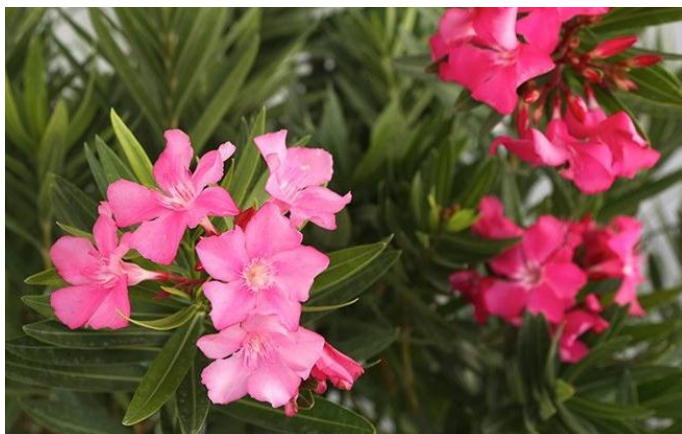
Ahhoz, hogy kialakítsunk egy csendes kertrészletet, javasolt különböző érzékekre ható, illatukkal, látványukkal elkápráztató fajokat harmonikusan kombinálni.

Lakóházak kertjeiben megjelenhetnek a különböző vízarchitektúrák, tavak, csobogók is, utóbbiak leginkább hanghatásukkal keltenek nyugalmat. Meg kell említenünk azonban, hogy pihenőkerteket mindig a kert hátsó felében célszerű kialakítani, távol az út zajától, a zavartalan pihenés érdekében.

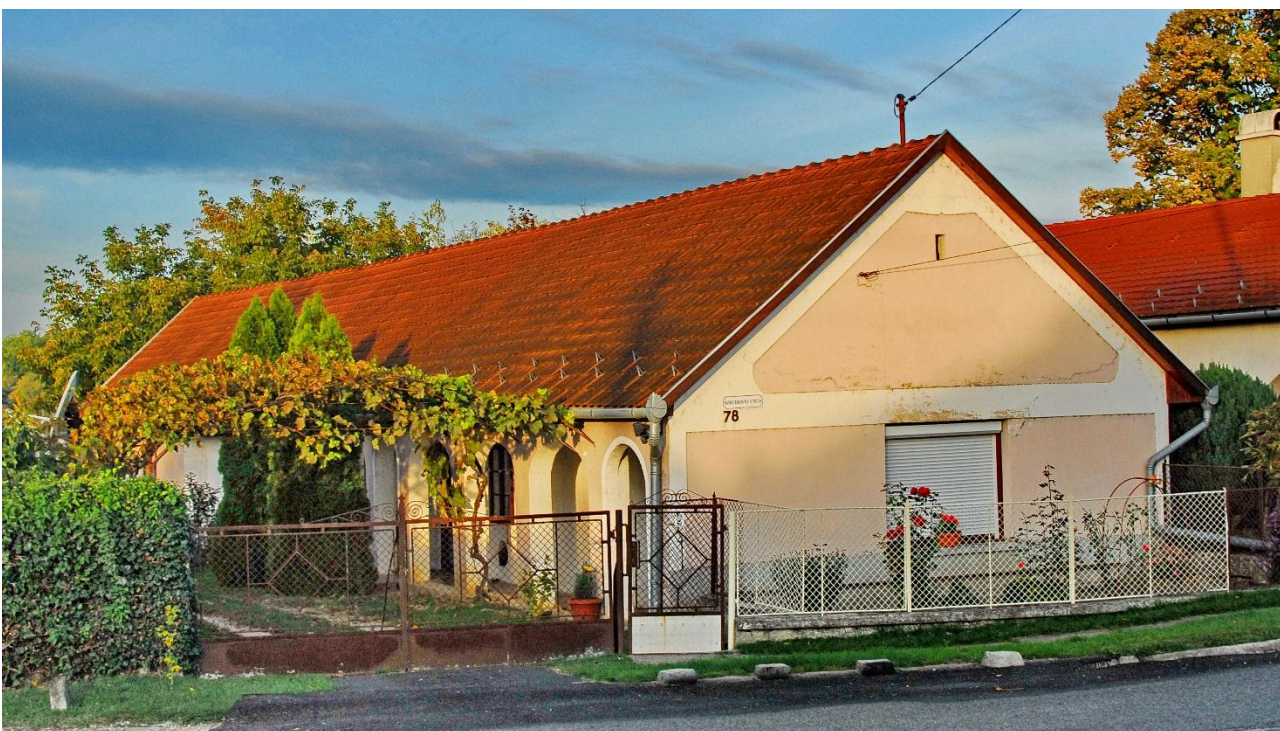
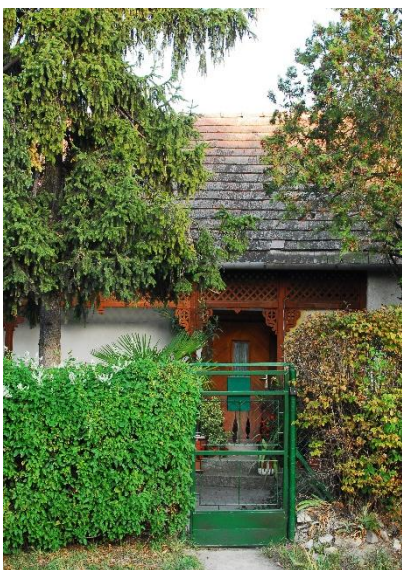
Az előkerteknek is fontos szerepük van, hiszen ezek láthatók az utcáfrontról. Egy szépen kialakított, gondozott épület előtti kertrész igazán hangsúlyos tud lenni, vonzza a tekintetet. Egyik legjellemzőbb növénye a rózsza a településen, mely jó választásnak bizonyul, hiszen egész nyáron át tartó díszítőértéket képvisel a kertben.

Gyakoriak még a kisebb örökzöld cserjék, illetve jól mutatnak az előkertekben a díszfüvek is. Az aktívan használt és fenntartott kertekben megjelenhetnek különböző dézsás növények is, melyeknek egyik jellemző példája a leander.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A fésűs beépítésű utcákban, lakóházak között, oldalhatáron, kicsi kis előkerttel találunk tornácos parasztházakat. Az épülethez viszonyított elhelyezkedése tájegységenként illetve a tulajdonos vagyoni helyzete függvényében is változó volt. A tornác oszlopainak, anyaga többnyire a XIX. században kőből vagy vályogtégglából, majd vakolt tégglából készült, de találunk faoszlopos megoldást is. A következő oldalon néhány példa látható a változatos tornáckialakításra a településen.

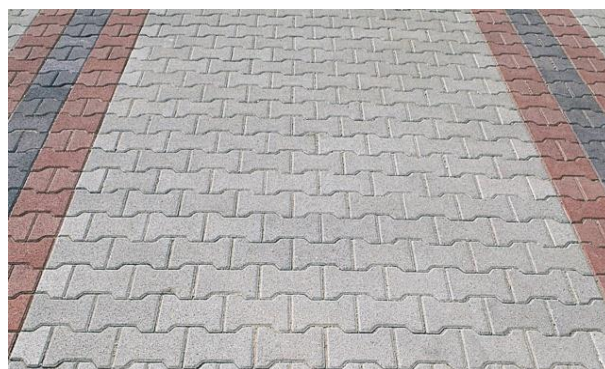

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a cserép, nád, természetes pala tetőhéjalás javasolt.

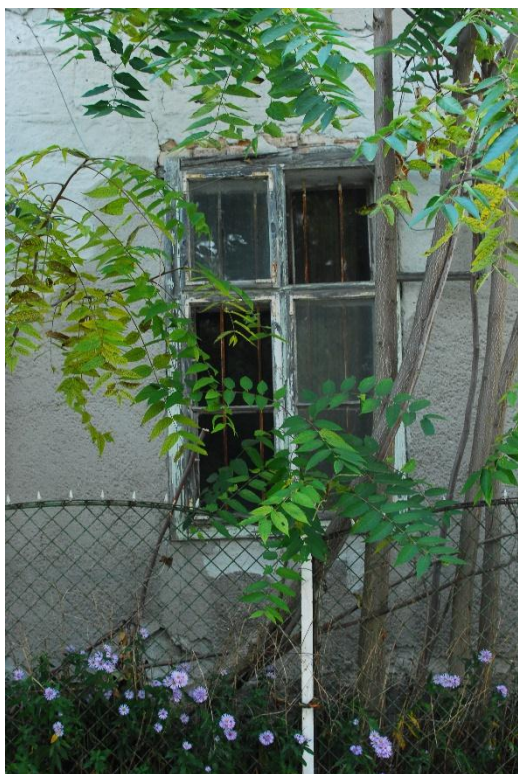
Terek burkolataként aszfalt és beton helyett a térburkolat célszerű.

Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala. Kerüljük ugyanazon tetőfelületen különböző fedési anyag használatát. A képek nem a településen készültek.

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

A magyar falvak épültein hagyományosan a középen osztott fa ablakokat láthatunk. Az árnyékolást műanyag redőny helyett zsalugáterrel oldjuk meg. A nyílászárók színvilága nagyrészt barna és sötétzöld.

Itt látható pár jó példa, melyek irányadó elvek lehetnek a felújításokkor. Kerülendő a műanyag redőnyök alkalmazása. Helyettük inkább a népi építészetre hajazó zsalugáter ajánlatos.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A településen az utcára merőleges telepítésű és tetőgerinc kialakítású, füstlyukas nyeregtetős épületek, illetve kontytetős épületek is megtalálhatók.

A jellegzetes XX. századi parasztházak homlokzata, oromzata igen változatos. A lakóházak egy nagyobb vagy több kisebb ablakkal néznek az utcafrontra.

A faluban többstílusirányzat is megfigyelhető. Például a XVIII. században barokk stílusban épített római katolikus műemléktemploma gótikus nyomokat őriz. A római katolikus plébánia és az óvoda épülete is barokk eredetű. A református templom késő klasszicista jegyeket visel magán.

RÉSZLETEK

Az építészeti részletek szép formálása a népi építészet jellegzetessége volt. A mai épületek formálásánál is fontos egy-egy kémény, zsalugáter, homlokzati részlet kimunkálása úgy, hogy az az épület egészével összhangban legyen. Az épület mellett, az udvarban, utcán lévő tárgyak, építmények is hozzájárulnak az összkép egységéhez. Egy szépen megformált kerti kút, egy gondosan elkészített tornácrészlet is esztétikai értéket hordozhat.

MAI PÉLDÁK

Meglévő épület felújítása a településkarakterbe illeszkedően

Hagyományos parasztház felújításoknál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze az eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokzaton lévő két kis, osztott faablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt, betekintés elleni védelemnek inkább zsalutábla, vagy zsalugáter kialakítása javasolt.

Esetleges energiahatékonysági korszerűsítés esetén a fehér színű nyílászárók helyett, célszerű barnás árnyalatú fa szerkezetek beépítése.

A hagyományalapú fejlesztés ott kifejezetten ajánlott, ahol még a településkép őrzi egykori képét. A hagyományokat tisztelő felújítások szép példákat eredményezhetnek.

UTCÁK, TEREK

Gyönyörű környezetben, friss levegőn remek természeti környezetben családoknak, baráti társaságoknak, akik szeretik a falusias hangulatot érdemes ellátogatni Fülére.

A település kilátópontja a Kőhegy. Fülén, csendes utcák találhatók. A Balaton közelségének köszönhetően nem csak lakás, de akár a nyári pihenés helyszíne is lehet.

Füle belterületén több szép, parkos zöldfelület és teresedés is található, ahol az itt élők eltölthetik az idejüket, közösségben is akár.

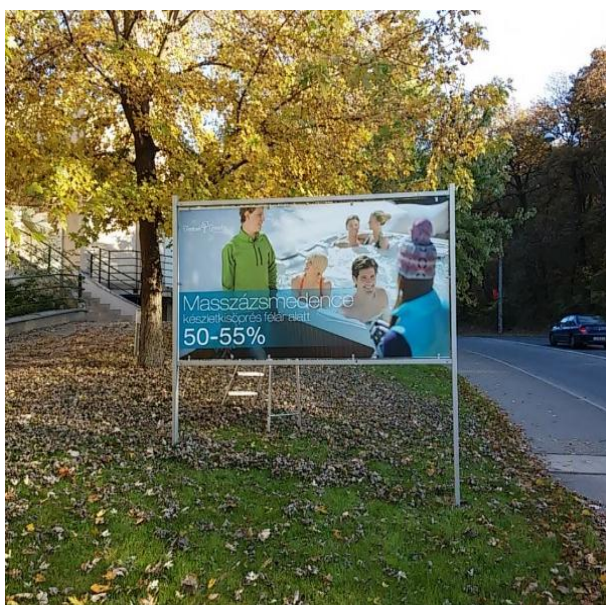
HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településen a színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése javasolt. Ezek a cégérek vissza nyúlnak a hagyományokhoz, felhívják a figyelmet az ősi mesterségekre és nem bontják meg az épületek

A színes, nagyméretű molinók, kerülendők. A mai reklámfelületek méretükben és színvilágukban teljesen eltérnek a környezetüktől. Feltűnésükkel elnyomják a helyi települési összképet és hangulatot.

IMPRESSZUM

FÜLE KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Füle honlap címe: www.fule.hu

Füle e-mail címe: fule.jegyzo@t-online.hu

Füle postai címe: 8157 Füle, Petőfi Sándor utca 22.

Füle Telefon: 06-22-576-058

Polgármester: Gubicza József

Főépítész: Farkas István

Főépítész e-mail címe: fule@foepitesz.com

Szerkesztette: Kovács Krisztián, Bujáki Bence, Sághegyi Adél Laura

Szöveg: Bujáki Bence, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit, Sághegyi Adél Laura

Fotó: Farkas István

Ábrák: Lechner Nonprofit Kft.

Grafikai tervezés: Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

Füle, 2018. április 3.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét pozitív irányban módosíthatja.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!